

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیش نویس تعهدات ایران در زیر بخش

خدمات تحقیق و توسعه در احقاق به

WTO

مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

WWW.ITSR.IR

سرشناسه : راستی، محمد، ۱۳۵۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : پیش‌نویس تعهدات ایران در زیربخش خدمات تحقیق و توسعه در الحاق به WTO /
 پدیدآورنده محمد راستی؛ همکاران محمدحسن زارع... [و دیگران]؛ ناظر علمی محمدعلی مرادی.
 مشخصات نشر : تهران: موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری : ک، ۱۷۹ ص:، مهر، جدول.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۹-۳۹۳-۹
 وضعیت فهرست : فیفا
 نویسی :
 یادداشت : همکاران محمدحسن زارع، میترا نصیری، محمدرضا ریاضت، مریم مجرد.
 موضوع : سازمان جهانی تجارت- ایران
 موضوع : سازمان جهانی تجارت -- قوانین و رویه‌ها
 شناسه افزوده : زارع، محمدحسن
 شناسه افزوده : مرادی، محمدعلی، ۱۳۴۵ -، ناظر
 شناسه افزوده : موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۰ ۹۳۲/۱۵۸۶/۲۴۴
 رده بندی دیویی : ۳۸۲/۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی : ۲۵۲۱۷۵۹
 ملی :

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۹-۳۹۳-۹

نام کتاب: پیش‌نویس تعهدات ایران در زیربخش خدمات تحقیق و توسعه در الحاق به WTO

پدیدآورنده: محمد راستی

ناظر علمی: دکتر محمد علی مرادی

همکاران: محمد حسن زارع، میترا نصیری، محمد رضا ریاضت و مریم مجرد

اصلاح و صفحه‌آرایی: راهگشا

ویرایش و نسخه‌برداری: راهگشا

طراح جلد: شاهرخ بهاری

چاپ اول: ۱۳۹۰

شمارگان: ۴۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

لینتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

ناشر: موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتر از بلوار کشاورز، شماره ۱۲۰۴، تلفن: ۶۶۹۳۹۳۲۹

وبسایت: www.itsr.ir

پست الکترونیکی: info@itsr.ir

پیشگفتار

با توجه به عضویت ایران به عنوان ناظر در WTO تهیه پیش نویس جدول تعهدات احتمالی تجارت خدمات ایران برای ارائه به این سازمان و شناخت وسعت آزادسازی تجاری فراروی بخش خدمات (به منظور آمادگی، بسترسازی و اتخاذ تدابیر لازم جهت توسعه رقابت پذیری بخش خدمات) در طول فرایند الحاق به WTO ضروری است. از این رو کتاب حاضر در راستای تهیه پیش نویس جدول تعهدات تجارت خدمات ایران، به تهیه پیش نویس جدول تعهدات ایران در بخش خدمات تحقیق و توسعه می پردازد. بدین ترتیب که پس از مروری بر الزامات و مقررات سازمان جهانی تجارت ناظر بر تجارت خدمات به بررسی وضعیت موجود جدول تعهدات افقی ایران پرداخته شده و سپس میزان تعهدات تمامی کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت (اعم از موسس و ملحق شده) مورد شناسایی و بررسی قرار گرفته است. در گام بعدی با توجه به تجربه کشورهای مذکور در پذیرش تعهدات بازگشایی زیربخش های خدمات تحقیق و توسعه، پیش نویس جدول تعهدات خدمات تحقیق و توسعه ایران در سناریوهای متفاوت ارائه شده است.

در پایان لازم است از تلاش های مولف محترم کتاب جناب آقای محمد راستی، همکاران محترم ایشان و ناظر علمی جناب آقای دکتر محمد علی مرادی تقدیر و تشکر به عمل آید. همچنین از جناب آقای یحیی فتحی که داوری انتشار این اثر را عهده دار بوده اند

و نیز از همکاران شرکت چاپ و نشر بازرگانی که زمینه‌های نشر آن را فراهم آورده‌اند، قدردانی می‌شود.

مهدی فتح‌اله

رییس موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: مروری بر الزامات و مقررات سازمان جهانی تجارت ناظر بر تجارت خدمات تحقیق و توسعه	۱
۱-۱- مقدمه	۱
۲-۱- کلیات سازمان جهانی تجارت	۳
۱-۲-۱- معرفی اجمالی سازمان جهانی تجارت	۳
۲-۲-۱- نقش و جایگاه سازمان جهانی تجارت در اقتصاد بین الملل	۴
۳-۲-۱- ضرورت الحاق به سازمان جهانی تجارت	۵
۴-۲-۱- اصول سازمان جهانی تجارت	۱۰
۵-۲-۱- فرآیند الحاق به سازمان جهانی تجارت	۱۲
۳-۱- مقررات سازمان جهانی تجارت در حوزه تجارت خدمات	۱۳
۱-۳-۱- اهداف و مفاهیم پایه‌ای گاتس	۱۴
۱-۳-۱-۱- اهداف گاتس	۱۴
۲-۱-۳-۱- تعریف تجارت خدمات و روش‌های عرضه خدمات	۱۵
۲-۳-۱- ساختار موافقت‌نامه	۲۰
۱-۲-۳-۱- دامنه و کاربرد	۲۱
۲-۲-۳-۱- تعهدات کلی	۲۳
۱-۲-۲-۳-۱- تعهدات غیر مشروط	۲۵
۲-۲-۲-۳-۱- تعهدات مشروط	۲۷

- ۳-۲-۳-۱- سایر مقررات کلی ۲۹
- ۴-۲-۳-۱- تعهدات خاص ۳۰
- ۴-۲-۳-۱-۱- جدول تعهدات ۳۱
- ۵-۲-۳-۱- آزادسازی تدریجی ۳۲
- ۶-۲-۳-۱- مقررات نهادی و پایانی ۳۳
- ۷-۲-۳-۱- ضmann ۳۴
- ۳-۳-۱- چگونگی تنظیم جدول تعهدات ۳۴
- ۴-۳-۱- ملزکرات جاری در بخش خدمات ۳۷
- فصل دوم: بررسی وضعیت موجود قوانین و مقررات و ذی‌نفعان تجارت خدمات تحقیق و توسعه ایران ۴۱**
- ۱-۲- ارائه جدول تعهدات افقی پیشنهادی کشور بر مبنای وضعیت موجود قوانین و مقررات بخش خدمات جهت الحاق به سازمان جهانی تجارت ۴۱
- ۱-۱-۲- جدول تعهدات خدمات ۴۲
- ۲-۱-۲- قوانین و سازمان‌های داخلی مرتبط با تعهدات افقی ۴۴
- ۳-۱-۲- جدول تعهدات افقی پیشنهادی ۴۸
- ۴-۱-۲- پیشنهاداتی برای اقدامات آینده ۵۳
- ۲-۲- درآمدی بر وضعیت موجود قوانین و مقررات بخش خدمات تحقیق و توسعه جهت الحاق به سازمان جهانی تجارت ۵۶
- ۱-۲-۲- پرسش‌های مربوط به شناخت بازار خدمات تحقیق و توسعه ایران ۵۷
- ۲-۲-۲- پرسش‌های مربوط به قوانین حاکم بر تجارت خدمات تحقیق و توسعه ۵۸
- ۳-۲-۲- پرسش‌های مربوط به سیاست‌های بخش تحقیق و توسعه ۵۹
- ۴-۲-۲- پرسش‌های مربوط به تکمیل جدول معافیت‌های MFN ۶۰
- ۳-۲- ارزیابی وضعیت موجود قوانین و مقررات بخش خدمات تحقیق و توسعه ایران جهت الحاق به سازمان جهانی تجارت ۶۰
- فصل سوم: بررسی تجربه کشورهای عضو موسس سازمان جهانی تجارت در زمینه تعهدات بخش خدمات تحقیق و توسعه ۶۳**
- ۱-۳- مقدمه ۶۳
- ۲-۳- مروری بر وضعیت تعهدات بخش خدمات تحقیق و توسعه کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت ۶۴

۳-۳-ارائه جدول تعهدات بخش خدمات تحقیق و توسعه کشورهای موسس سازمان جهانی تجارت	۶۷
۴-۳-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجارت خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۷۵
۳-۴-۱-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در زیر بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم طبیعی در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۸۵
۳-۴-۲-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در زیر بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم اجتماعی و انسانی در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۸۹
۳-۴-۳-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در زیر بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم میان رشته‌ای در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۹۲
۳-۴-۴-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه اول عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۹۵
۳-۴-۵-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه دوم عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۹۹
۳-۴-۶-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه سوم عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۱۰۲
۳-۴-۷-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه چهارم عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای عضو اولیه سازمان جهانی تجارت	۱۰۶
۳-۵-جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۰۹
فصل چهارم: بررسی تجربه کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت در زمینه تعهدات بخش خدمات تحقیق و توسعه	۱۱۳
۴-۱-مقدمه	۱۱۳
۴-۲-مروری بر وضعیت تعهدات آزادسازی تجارت خدمات تحقیق و توسعه کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت	۱۱۴
۴-۳-ارائه جدول تعهدات بخش خدمات تحقیق و توسعه کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت	۱۱۶
۴-۳-۱-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت	۱۲۳
۴-۳-۲-شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در زیر بخش خدمات تحقیق و توسعه در	

- علوم طبیعی در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت ۱۳۳
- ۳-۳-۴- شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در زیر بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم اجتماعی و انسانی در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت ۱۳۵
- ۴-۳-۴- شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در زیر بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم میان رشته‌ای در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت ۱۳۸
- ۵-۳-۴- شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه اول عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت ۱۴۰
- ۶-۳-۴- شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه دوم عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت ۱۴۴
- ۷-۳-۴- شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه سوم عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت ۱۴۷
- ۸-۳-۴- شناسایی درجه تعهدات آزادسازی تجاری در شیوه چهارم عرضه خدمات تحقیق و توسعه در کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت ۱۵۰
- ۴-۴- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۱۵۳
- فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نهایی** ۱۵۵
- پیوست‌ها:** ۱۶۷
- پیوست ۱: طبقه‌بندی سازمان جهانی تجارت در مورد بخش‌های خدمات ۱۶۷
- پیوست ۲: فهرست موافقت‌نامه‌ها، تفاهم‌نامه‌ها و تصمیمات سازمان جهانی تجارت ۱۷۵
- پیوست ۳: جدول وضعیت عضویت کشورهای جهان در سازمان جهانی تجارت (سپتامبر ۲۰۱۰) ... ۱۷۷
- پیوست ۴: وضعیت صادرات کشورهای در حال توسعه و در حال گذار در مهمترین بخش‌های خدماتی ۱۷۹

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۰	جدول ۱-۱- مقررات گاتس به تفکیک هر قسمت
۳۷	جدول ۲-۱- نمونه جدول تعهدات خدمات آر کادیا
۴۵	جدول ۱-۲- موضوعات تحت شمول جدول تعهدات افقی، قوانین داخلی مرتبط و سازمان های داخلی ذی ربط
۴۹	جدول ۲-۲- جدول تعهدات افقی پیشنهادی
۶۶	جدول ۱-۳- وضعیت تعهدات کشورهای موسس سازمان جهانی تجارت در بخش خدمات تحقیق و توسعه ..
۶۷	جدول ۲-۳- جدول تعهدات کشورهای موسس سازمان جهانی تجارت در بخش خدمات تحقیق و توسعه ...
۷۵	جدول ۳-۳- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس سازمان جهانی تجارت در بخش خدمات تحقیق و توسعه
۸۴	جدول ۴-۳- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس سازمان جهانی تجارت در بخش خدمات تحقیق و توسعه (در حالت میانگین چهار شیوه عرضه خدمات)
۸۷	جدول ۵-۳- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم طبیعی، کد ۸۵۱
۹۰	جدول ۶-۳- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم انسانی و اجتماعی، کد ۸۵۲
۹۳	جدول ۷-۳- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم میان رشته ای، کد ۸۵۳

- جدول ۳-۸- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO ۹۷
- جدول ۳-۹- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO ۱۰۱
- جدول ۳-۱۰- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO ۱۰۴
- جدول ۳-۱۱- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه (در حالت شیوه چهارم عرضه خدمات) ۱۰۷
- جدول ۳-۱۲- خلاصه درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای موسس WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه به تفکیک ۴۷ کشور متعهد شده و کل ۱۲۷ کشور ۱۱۱
- جدول ۴-۱- وضعیت تعهدات کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه ۱۱۵
- جدول ۴-۲- جدول تعهدات کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه ۱۱۶
- جدول ۴-۳- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO ۱۲۳
- جدول ۴-۴- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه (در حالت میانگین چهار شیوه عرضه خدمات) ۱۳۱
- جدول ۴-۵- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم طبیعی، کد ۸۵۱ (در حالت میانگین چهار شیوه عرضه خدمات) ۱۳۴
- جدول ۴-۶- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم انسانی و اجتماعی، کد ۸۵۲ (در حالت میانگین چهار شیوه عرضه خدمات) ۱۳۷
- جدول ۴-۷- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه در علوم طبیعی، کد ۸۵۳ (در حالت میانگین چهار شیوه عرضه خدمات) ۱۳۹
- جدول ۴-۸- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه (در حالت شیوه اول عرضه خدمات) ۱۴۲
- جدول ۴-۹- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه (در حالت شیوه دوم عرضه خدمات) ۱۴۶
- جدول ۴-۱۰- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه (در حالت شیوه سوم عرضه خدمات) ۱۴۹
- جدول ۴-۱۱- درجه تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای ملحق شده به WTO در بخش خدمات تحقیق و توسعه (در حالت شیوه چهارم عرضه خدمات) ۱۵۱
- جدول ۵-۱- جدول تعهدات افقی پیشنهادی ۱۵۶
- جدول ۵-۲- جدول تعهدات خاص پیشنهادی ایران در بخش خدمات تحقیق و توسعه: در سناریو الزام به سپردن تعهدات ۱۶۱
- جدول ۵-۳- درجه تعهدات آزادسازی تجاری ایران در بخش خدمات تحقیق و توسعه (درصد) ۱۶۱

مقدمه

تجارت خدمات نقش کلیدی در تغییرات ساختاری اقتصادی جهان در سال‌های اخیر داشته است و هم اکنون سهم بالایی در کل تجارت جهانی را شامل می‌گردد. بر اساس آخرین آمار منتشره نه تنها صادرات خدمات در جهان در سال‌های اخیر افزایش یافته بلکه سهم آن نیز در کل صادرات جهان افزایش یافته است (UNCTAD). از آنجایی که محدودیت‌ها بر تجارت خدمات اثر منفی بر کارایی این بخش دارد، هدف تجارت خدمات کاهش یا حتی برطرف کردن تمام موانع تجاری بخش خدمات از طریق اجازه ورود بنگاه‌های خارجی در بخش‌های خدماتی مربوطه به منظور کمک به کارایی بیشتر این بخش است. آزادسازی تجاری بخش خدمات نیز عموماً از طرق متفاوت به ویژه گاتس یا موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات WTO صورت می‌پذیرد. در این خصوص هر چند که گاتس حرکت در جهت آزادسازی تجاری در بخش خدمات را شروع کرده اما دور جدید مذاکرات تجاری در مورد خدمات، توسط سازمان جهانی تجارت در سال ۲۰۰۰ آغاز و در شکل وسیع‌تر آن در دور دوحه ادامه یافت. لازم به ذکر است که برای الحاق به سازمان جهانی تجارت ۷۶ درصد از اعضا ملحق شده به این سازمان و تمامی اعضا ملحق شده از سال ۲۰۰۴ به بعد (به جز مورد کشور کوچک کیپ ورد با تعهد در ده بخش) متعهد به پذیرش آزادسازی هر یازده بخش خدمات موجود در فهرست طبقه‌بندی بخشی سازمان جهانی تجارت گشته‌اند.

مطابق با آخرین آمارهای منتشره توسط بانک جهانی، سهم بخش خدمات در تولید

ناخالص داخلی جهان در سال ۲۰۰۸ برابر با ۷۰ درصد بوده است. این در حالی است که در این سال سهم بخش صنعت ۲۷ درصد و سهم بخش کشاورزی تنها سه درصد تولید ناخالص داخلی جهان بوده است. بر این اساس با توجه به دستور کار دور دوحه مبنی بر افزایش آزادسازی تجاری در زیربخش‌های مختلف بخش خدمات، افزایش سهم تجارت خدمات تا مرز ۷۰ درصد تجارت جهانی (معادل سهم بخش خدمات در تولید جهانی) دور از انتظار نیست.

با توجه به عضویت ایران به عنوان ناظر در WTO تهیه پیش‌نویس جدول تعهدات احتمالی تجارت خدمات ایران برای ارائه به این سازمان و شناخت وسعت آزادسازی تجاری فراروی بخش خدمات (به منظور آمادگی، بسترسازی و اتخاذ تدابیر لازم جهت توسعه رقابت‌پذیری بخش خدمات) در طول فرایند الحاق به WTO ضروری است. بنابراین از آنجا که زمینه فعالیت موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، امور پژوهشی است این کتاب سعی دارد در راستای تهیه پیش‌نویس جدول تعهدات تجارت خدمات کشور، به تهیه پیش‌نویس جدول تعهدات ایران در بخش خدمات تحقیق و توسعه بپردازد. لازم به ذکر است که این بخش یکی از شش زیربخش اصلی بخش خدمات بازرگانی در چارچوب طبقه‌بندی سازمان جهانی تجارت می‌باشد که خود شامل سه زیربخش خدمات تحقیق و توسعه در زمینه علوم طبیعی، خدمات تحقیق و توسعه در زمینه علوم اجتماعی و انسانی و خدمات تحقیق و توسعه میان رشته‌ای می‌باشد.

شایان ذکر است که مطالعه کمالی اردکانی و زارع (۱۳۸۷) در مورد ارائه پیشنهاد اولیه جدول تعهدات افقی آزادسازی تجارت خدمات ایران، نصیری (۱۳۸۳) در مورد الزامات الحاق برخی کشورهای تازه ملحق شده به سازمان جهانی تجارت در خدمات توزیع، محسن صادقی و همکاران (۱۳۸۷ و ۱۳۸۸) در مورد آثار حقوقی الحاق به سازمان جهانی تجارت بر حمل و نقل دریایی، جاده‌ای و ریلی و راستی و همکاران (۱۳۸۸) در مورد بررسی آثار آزادسازی تجارت خدمات (به تفکیک زیربخش‌های مختلف) بر رشد اقتصادی کشورهای ملحق شده به سازمان جهانی تجارت از عمده مطالعاتی است که در

مورد آزادسازی تجارت خدمات و یا تهیه جدول تعهدات خدمات ایران صورت گرفته است. در این رابطه مطالعه اول مربوط به جدول تعهدات افقی، مطالعه دوم مربوط به بررسی تعهدات کشورهای اکوادور، اردن، گرجستان، چین و تایوان در بخش خدمات توزیع مطالعه سوم مربوط به زیربخش های عمده بخش حمل و نقل و مطالعه آخر به اولویت بندی بازگشایی زیربخش های خدمات اختصاصی که براساس نتایج مطالعه مذکور بخش های خدمات مالی، بازرگانی و حمل و نقل در اولویت بازگشایی به جهت تاثیر گذاری بیشتر بر رشد اقتصادی قرار دارند.

در مورد سایر مطالعات صورت گرفته در مورد تجارت خدمات نیز می توان به مطالعه عسگری (۱۳۸۷) در مورد ارتباط رشد اقتصادی با تجارت خدمات مالی، صادقی فروشانی (۱۳۸۵) در مورد شناسایی عوامل موثر در مزیت رقابتی صادرات خدمات فنی-مهندسی کشور، عابدین (۱۳۸۷) در مورد شناسایی مزیت ها و ظرفیت های صادراتی حمل و نقل دریایی ایران، نجارزاده و همکاران (۱۳۸۷) در مورد وضعیت بازار خدمات حمل و نقل و گردشگری در کشورهای عضو گروه دی هشت، راستی (۱۳۸۶ و ۱۳۸۸) در مورد وضعیت تجارت خدمات مالی در کشورهای اعضای گروه دی هشت و اوپک و راستی (۱۳۸۸) در خصوص بررسی وضعیت تجارت درون صنعتی در بخش های حمل و نقل، مسافرت و خدمات مالی در کشورهای منتخب در حال توسعه و توسعه یافته، نام برد.

با توجه به مطالب پیش گفته ابتدا در فصل اول کتاب به مروری بر الزامات و مقررات سازمان جهانی تجارت ناظر بر تجارت خدمات تحقیق و توسعه پرداخته می شود. فصل دوم وضعیت موجود قوانین و مقررات تجارت خدمات تحقیق و توسعه ایران را مورد بررسی قرار می دهد. پس از آن در فصل های سوم و چهارم به شناسایی و بررسی تعهدات بخش خدمات تحقیق و توسعه کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت (اعم از اعضای اولیه و ملحق شده) پرداخته می شود. در فصل پنجم و پایانی کتاب نیز با توجه به وضعیت موجود قوانین و مقررات ایران و تجربه کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت، پیش نویس جدول تعهدات خدمات تحقیق و توسعه ایران در سناریوهای متفاوت ارائه می شود.